اهمیت حداقل دستمزد؛ تولید ثروت و توسعه کشور در گرو جامعه کارگری است



نماینده جامعه کارگری در شورای عالی کار با اشاره به دستمزد شایسته و نیروی کار توانمند تاکید کرد: نگاه به نیروی انسانی باید تغییر کند زیرا تولید ثروت و توسعه کشور در گرو جامعه کارگری است. محمدرضا تاجیک، نماینده کارگران در شورای عالی کار در پاسخ به این پرسش که چرا موضوع افزایش دستمزد کارگران یکی از مهم‌ترین مطالبات جامعه کارگری است، به خبرنگار مهر گفت: واقعیت این است که دستمزد صرفاً یک عدد در فیش حقوقی نیست؛ دستمزد، معیشت، امنیت اقتصادی و کرامت نیروی کار است. امروز مسئله اصلی جامعه کارگری، فاصله‌ای است که میان درآمد و هزینه‌های واقعی زندگی ایجاد شده است. وقتی هزینه مسکن، خوراک، درمان، آموزش و سایر نیازهای ضروری با سرعت افزایش پیدا می‌کند، اما قدرت خرید دستمزد متناسب با آن رشد نمی‌کند، نتیجه آن کاهش کیفیت زندگی خانوار کارگری است. وی افزود: ما معتقدیم دستمزد باید به گونه‌ای تعیین شود که نیروی کار بتواند حداقل‌های یک زندگی شرافتمندانه را تأمین کند. وی ادامه داد: مطالبه افزایش دستمزد، مطالبه امتیازخواهی نیست؛ مطالبه حفظ قدرت خرید و اجرای عدالت در توزیع ارزش تولیدشده است. عضو کمیته دستمزد شورای عالی کار درباره افزایش دستمزد و ارتباط آن با نرخ تورم اظهار کرد: بارها این موضوع توسط کارشناسان اقتصادی بررسی شد و سهم تورم‌زا بودن دستمزد رد شد ولی ما منکر ارتباط میان دستمزد، هزینه تولید و شرایط اقتصادی نیستیم؛ اما معتقدیم نباید تمام مشکلات اقتصادی کشور را به دستمزد کارگر نسبت داد.

صعود پرقدرت بورس؛ شاخص در آستانه ۸.۹ میلیون واحدی



بورس تهران در نخستین روز معاملاتی هفته یکی از پرقدرت‌ترین روزهای صعودی خود را پشت سر گذاشت؛ به طوری که شاخص کل با جهش بیش از ۲۲۵ هزار واحدی، ضمن ثبت رکوردی تازه، در فاصله اندک از ورود به کانال ۸.۹ میلیون واحد قرار گرفت و شاخص هم‌وزن نیز از رشد گسترده قیمت سهام در بازار حکایت داشت. معاملات بورس تهران روز شنبه در فضایی کاملا صعودی دنبال شد و شاخص کل بورس با افزایش ۲۲۵ هزار و ۶۹۶ واحدی به سطح هشت میلیون و ۸۹۹ هزار واحد رسید. این میزان رشد نشان‌دهنده تقویت تقاضا در بازار سهام و ثبت یکی از جهش‌های قابل توجه شاخص کل در معاملات اخیر است. همزمان با شاخص کل، شاخص کل هم‌وزن نیز روندی صعودی را تجربه کرد و با رشد بیش از ۵۴ هزار واحدی به دو میلیون و ۶۶۸ هزار واحد رسید. رشد همزمان این دو شاخص از این جهت اهمیت دارد که صعود بازار تنها به نمادهای بزرگ و شاخص‌ساز محدود نبوده و بخش قابل توجهی از نمادهای کوچک‌تر نیز با افزایش قیمت همراه شده‌اند. در جریان معاملات دیروز، ۷۸۸ هزار و ۶۳۱ فقره معامله در بورس تهران به ثبت رسید و ارزش معاملات نیز به حدود ۳۷.۵ همت رسید؛ ارقامی که در کنار رشد قابل توجه شاخص‌ها، از تحرک بالای معامله‌گران و افزایش حجم مبادلات در بازار حکایت دارد. در میان نمادهای اثرگذار بر شاخص کل، فملی، فارس، فولاد، تابان، شپنا، وغدیر و پارسان بیشترین نقش را در جهت‌دهی به شاخص داشتند.

نسخه جدید رئیس کل برای مهار التهاب بازار؛

تغییر آرایش سیاست ارزی

بانک مرکزی در شرایط تشدید محدودیت‌های ارزی، به دنبال تغییر آرایش سیاست‌های خود برای مدیریت بازار ارز است؛ سیاستی که از یک سو بر تامین مستمر ارز واردات، اولویت‌بندی کالاهای ضروری و مداخله هدفمند در بازار آزاد تکیه دارد و از سوی دیگر بازگشت ارزهای صادراتی و تقویت ذخایر ارزی را دنبال می‌کند.

اظهارات اخیر عبدالناصر همتی –رئیس کل بانک مرکزی– نشان می‌دهد سیاست‌گذار پولی قصد دارد به جای صرف منابع برای مهار مقطعی قیمت‌ها، با ترکیبی از مدیریت عرضه، کنترل انتظارات و استفاده حساب شده از ذخایر، مانع شکل گیری موج‌های جدید نوسان در بازار ارز شود. تأمین روزانه ۱۹۷ میلیون دلار ارز برای واردات، اولویت‌دهی به کالاهای اساسی و دارو، تسهیل بازگشت ارز صادراتی و مداخله هدفمند در بازار آزاد، چهار محور سیاست ارزی بانک مرکزی در شرایط تشدید فشارهای خارجی است. با این حال، تداوم نوسانات ارزی نشان می‌دهد که موفقیت این رویکرد صرفا به میزان عرضه دلار وابسته نیست و به چگونگی مدیریت انتظارات تورمی و تامین نیازهای واقعی اقتصاد نیز بستگی دارد.

بازار ارز در روزهای اخیر بار دیگر با موجی از افزایش قیمت و نوسان مواجه شده است؛ اتفاقی که در پی تشدید فشارهای خارجی، اعلام تحریم مرکز مبادله ارز و طلای ایران از سوی آمریکا و افزایش نرخ تتر در برخی صرافی‌های غیرمجاز رمزارزی، بار دیگر سیاست‌های ارزی بانک مرکزی را در کانون توجه قرار داده است. در چنین شرایطی رئیس کل بانک مرکزی در دو موضع گیری اخیر تلاش کرده تصویری از برنامه این بانک برای مدیریت بازار ارز ارائه دهد. برنامه ای که در آن تأمین ارز واردات، استفاده هدفمند از ذخایر ارزی، مقابله با تقاضاهای هیجانی و بازگرداندن ارزهای صادراتی به چرخه اقتصاد، جایگاه محوری دارند.

مرور اظهارات اخیر عبدالناصر همتی نشان می‌دهد که سیاست‌گذار پولی در شرایط فعلی بیش از آنکه بر تثبیت دستوری یک نرخ مشخص در بازار آزاد تاکید داشته باشد، به دنبال مدیریت همزمان دو جبهه است. نخست، اطمینان بخشی به فعالان اقتصادی درباره دسترسی به ارز مورد نیاز واردات و دوم جلوگیری از تبدیل شوک‌های سیاسی و انتظارات تورمی به جهش‌های غیرمتعارف در بازار آزاد.

▪ تأمین ارز؛ خط مقدم سیاست جدید بانک مرکزی

یکی از مهم‌ترین بخش‌های برنامه اعلامی همتی، تاکید بر تداوم تامین ارز واردات با وجود محدودیت‌های ناشی از تحریم و شرایط جنگی است. بر اساس آمارهای ارائه شده، بانک مرکزی طی هفت ماه و نیم گذشته حدود ۳۱ میلیارد دلار ارز برای واردات تامین کرده است. این رقم معادل میانگین روزانه حدود ۱۹۷ میلیون دلار است و به رغم محدودیت‌های تجاری و ارزی، میزان تامین ارز روزانه را تنها حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داده است. همتی نیز در تازه ترین یادداشت خود از تامین بیش از ۳۲ میلیارد دلار ارز برای واردات رسمی کشور خبر داده و تاکید کرده که منابع ارزی لازم برای تامین کالاهای ضروری، دارو و مواد اولیه تولید تا پایان سال در دسترس قرار دارد. این ارقام، فارغ از تفاوت دوره زمانی محاسبه آنها نشان دهنده تلاش بانک مرکزی برای حفظ جریان تامین ارز در شرایط محدودیت منابع و افزایش هزینه انتقال پول است. با این حال، ترکیب تخصیص ارز از اهمیت بیشتری برخوردار است. آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد تامین ارز بخش بهداشت و درمان نسبت به دوره مشابه سال قبل ۲۵ درصد افزایش داشته و در بخش جهاد کشاورزی نیز رشد یک درصدی ثبت شده است. در مقابل، تامین ارز بخش صنعت با کاهش ۲۸ درصدی مواجه شده که به گفته مسئولان بخش عمده آن به کالاهای غیرضروری و لوکس مربوط می‌شود.



این تغییر ترکیب را می‌توان نشانه‌ای از حرکت به سمت اولویت بندی منابع ارزی دانست. به این معنا که در شرایط محدودیت، تامین دارو، کالاهای اساسی و نهاده‌های مورد نیاز تولید در مقایسه با واردات کالاهای دارای اولویت پایین تر، در جایگاه بالاتری قرار گرفته است. در واقع، بانک مرکزی می کوشد به جای توزیع یکسان منابع محدود، جریان ارز را به سمت بخش‌هایی هدایت کند که اختلال در تامین آنها مستقیما معیشت خانوارها و استمرار تولید را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

▪ مداخله ارزی؛ مقابله با التهاب بدون مصرف بی‌محابای ذخایر

محور دوم سیاست اعلامی همتی، حضور فعال تر بانک مرکزی در بازار ارز است. رئیس کل بانک مرکزی در واکنش به جهش اخیر نرخ ارز، از برخورد هدفمند با نوسانات و آمادگی برای استفاده از ذخایر اسکناس ارزی خبر داده است. او تاکید کرده که بانک مرکزی در دو ماه گذشته نیز با مداخلات شفاف و هدفمند توانسته ثبات نسبی را در بازار حفظ کند و این سیاست را با قدرت ادامه خواهد داد. در این چارچوب، پیام همتی به بازار دو بخش دارد؛ از یک طرف بانک مرکزی می‌خواهد نشان دهد برخلاف برخی انتظارات، در شرایط محدودیت‌های ارزی نیز ابزار و ظرفیت لازم برای مداخله را در اختیار دارد؛ از طرف دیگر تاکید بر استفاده به موقع و هدفمند از منابع نشان می دهد سیاست گذار قصد ندارد برای کنترل مقطعی قیمت‌ها ذخایر ارزی را بدون محاسبه هزینه و فایده وارد بازار کند. این تمایز از آن جهت اهمیت دارد که تجربه سال‌های گذشته نشان داده تزریق گسترده ارز، اگر با مدیریت تقاضا و اصلاح عوامل بنیادی همراه نباشد لزوما به ثبات پایدار منجر نمی‌شود. بانک مرکزی در شرایط فعلی با بازاری مواجه است که بخشی از تقاضای آن ریشه در نیازهای واقعی تجاری دارد و بخش دیگری تحت تاثیر انتظارات تورمی، نااطمینانی سیاسی و انگیزه حفظ ارزش دارایی شکل می گیرد. بنابراین سیاست مداخله زمانی می تواند اثربخش باشد که علاوه بر افزایش عرضه، از شکل گیری تقاضای احتیاطی و سفته بازانه نیز جلوگیری کند.

▪ ۱۳ میلیارد دلار بازنگشته؛ حلقه مفقوده عرضه

در کنار تامین ارز از مسیرهای موجود و مداخله مستقیم در بازار، بازگشت ارز حاصل از صادرات نیز یکی از ظرفیت های مهمی است که بانک مرکزی برای تقویت عرضه ارز دنبال می کند. بر اساس آمارهای اعلام شده، حدود ۱۳ میلیارد دلار ارز حاصل از صادرات از سال گذشته تاکنون به چرخه اقتصادی کشور بازنگشته است، رقمی که در شرایط محدودیت درآمدهای ارزی می تواند اهمیت قابل توجهی در مدیریت منابع داشته باشد.

بانک مرکزی در این زمینه بر ضرورت بازگشت این منابع تا پایان سال تاکید دارد اما رویکرد اعلامی آن در قبال صادرکنندگان خرد، مبتنی بر پرهیز از فشار غیرضروری و فراهم کردن امکان فروش ارز با نرخ توافقی است. این سیاست را می توان تلاشی برای ایجاد انگیزه بیشتر در میان صادرکنندگان و افزایش عرضه ارز از مسیرهای رسمی ارزیابی کرد.

در واقع سیاست گذار با این رویکرد به دنبال آن است که بازگشت ارز صادراتی صرفا به یک تکلیف اداری و برخوردهای تعهدی محدود نشود بلکه با ایجاد سازوکار اقتصادی مناسب، صادرکننده نیز انگیزه کافی برای عرضه ارز خود در بازار رسمی داشته باشد. البته تحقق این هدف به میزان فاصله نرخ‌های رسمی و غیررسمی، سهولت دسترسی به بازار ارز تجاری و اطمینان صادرکنندگان از امکان استفاده از منابع بازگشتی نیز وابسته است.

▪ هشدار کارشناسان نسبت به فاصله بازار ارز و اقتصاد واقعی

با وجود این کارشناسان نسبت به اثربخشی مداخلات ارزی با هدف کنترل نرخ بازار آزاد نگاه یکسانی ندارند. حسین محمودی اصل، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به اثرگذاری مقطعی تزریق ارز بر تعدیل نرخ‌ها، معتقد است افزایش قیمت طلا، تداوم نااطمینانی اقتصادی، توقف مذاکرات و تقویت احتمال درگیری‌های منطقه ای نیز در نوسانات اخیر نقش داشته اند.

از نگاه این کارشناس، عرضه ارز تا سقف ۱۰ هزار دلار و تزریق منابع به بازار آزاد، اگر چه در مقاطعی به کنترل قیمت کمک کرده اما به تنهایی نمی‌تواند جایگزین اصلاح سیاست‌های پولی و ارزی شود. او همچنین به منفی بودن نرخ بهره حقیقی و هدایت نقدینگی به بازارهایی مانند ارز، طلا، خودرو و مسکن اشاره کرده و معتقد است بانک مرکزی باید در کنار مدیریت نرخ ارز هدایت نقدینگی به سمت تولید و افزایش جذابیت سرمایه گذاری در فعالیت‌های مولد را نیز دنبال کند.

نکته مهم در این دیدگاه، فاصله میان نرخ ارز در بازار آزاد و هزینه واقعی تامین کالاها و مواد اولیه است. به اعتقاد محمودی اصل، نمی‌توان صرفا با کنترل نرخ اعلامی دلار در بازار آزاد از موفقیت سیاست ارزی سخن گفت. در شرایطی که محدودیت تخصیص ارز برای واردات برخی کالاها و مواد اولیه، هزینه تمام شده تولید و قیمت مصرف کننده را افزایش می‌دهد. بنابراین، معیار ارزیابی سیاست بانک مرکزی باید علاوه بر نرخ ارز وضعیت تورم، هزینه تولید و دسترسی بنگاه‌ها به منابع ارزی باشد.

▪ آزمون سیاست جدید؛ ثبات پایدار یا آرامش مقطعی؟

مجموعه مواضع اخیر همتی نشان می‌دهد بانک مرکزی درصدد است از ترکیب سه ابزار برای مدیریت بازار استفاده کند؛ تامین مستمر ارز واردات، مداخله هدفمند برای مهار نوسانات و افزایش عرضه از محل بازگشت ارزهای صادراتی. در این میان اولویت بندی واردات و حمایت از تامین ارز کالاهای اساسی و دارو نیز به عنوان بخش مکمل این سیاست دنبال می‌شود. با این حال، فاصله میان اعلام آمادگی برای مداخله و دستیابی به ثبات پایدار همچنان به چند متغیر مهم وابسته است. نخست استمرار دسترسی به منابع ارزی و امکان انتقال آنهاست. دوم، میزان موفقیت بانک مرکزی در بازگرداندن ارزهای صادراتی و تامین نیاز واقعی واردکنندگان و سوم، هماهنگی سیاست ارزی با سیاست‌های پولی و مالی دولت.

گام بلند مولد سازی دارایی‌های دولت با مشارکت استانداری ها

مدیرعامل سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی گفت: امیدواریم با هم‌افزایی و همکاری استان‌ها، در سال آینده گام بزرگی در مسیر مولدسازی دارایی‌های دولت و تأمین مالی پروژه‌های عمرانی برداشته شود.

به گزارش تجارت به نقل از سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی، احسان عسکری در نشست تخصصی معاونان هماهنگی امور عمرانی استانداری‌های سراسر کشور، از برنامه‌های جدید برای مولدسازی دارایی‌های دولت و طراحی و تدوین سه سبد ابزارهای مولدسازی خبر داد و گفت: سبد نخست به ابزارهای مشارکت و بهره‌برداری اختصاص دارد شامل اجاره بلندمدت، انواع مشارکت‌های عمومی و خصوصی، مشارکت در احداث و نوسازی، مشارکت مدنی با بخش خصوصی و همکاری با شهرداری‌ها از جمله روش‌هایی است که در این سبد پیش‌بینی شده است. وی درباره سبد دوم ابزارهای مولدسازی نیز افزود: در این بخش، ابزارهایی مانند صندوق‌های زمین و مستغلات، صندوق پروژه، شرکت پروژه و اسناد تعهدی مورد توجه قرار گرفته‌اند. وی با اشاره به پیش‌بینی سه سبد برای دستگاه‌های اجرایی در حوزه مولدسازی اظهار کرد: در همین راستا، هفته آینده در هیأت دولت مصوبه‌ای خواهیم داشت که بر اساس آن، بررسی و تصمیم‌گیری درباره معاملات تا سقف معادل ۵۰ برابر نصاب معاملات متوسط، در سطح استان‌ها انجام شود. عسکری با بیان اینکه ساختار و عنوان سازمان به «سازمان مولدسازی دارایی‌های دولت» تغییر یافته است، افزود: از این پس، این سازمان به‌عنوان دبیر در جلسات مولدسازی حضور خواهد داشت.

عسکری از نهایی شدن مراحل اجرایی تاسیس نخستین صندوق مولدسازی دارایی‌های عمومی با سرمایه حدود ۱۰ همت از محل واگذاری املاک سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و وزارت امور اقتصادی و دارایی در روزهای آینده خبر داد.

وی با اشاره به عملکرد پنج‌ماهه اخیر این سازمان تصریح کرد: در پنج ماه گذشته که سازمان به‌صورت تخصصی به موضوع مولدسازی ورود کرده است و ۳۷ همت مولدسازی انجام شده، امیدواریم با همکاری و همراهی معاونان هماهنگی امور عمرانی استانداری‌ها، بتوانیم به عملکرد بیشتری دست یابیم.

▪ ضرورت بازنگری در شیوه‌های بهره‌برداری از دارایی‌های دولت

عسکری تأمین مالی پل B۱ را یکی از اقدامات مهم انجام‌شده در حوزه مولدسازی دانست و گفت: تأمین مالی این پروژه از جمله اقدامات شاخص در این زمینه بوده است. همچنین مولدسازی زندان رجایی‌شهر نیز در زمره اقدامات انجام‌شده قرار دارد و استان اصفهان نیز در مصوبه اخیر هیات، رقم ۱۲۰ همت شناسایی املاک مازاد را به خود اختصاص داده است. وی با تأکید بر ضرورت تعامل و هم‌اندیشی با معاونان عمرانی استانداری‌ها خاطرنشان کرد: امیدواریم با هم‌افزایی و همکاری مجموعه استان‌ها، در سال آینده گام بزرگی در مسیر مولدسازی دارایی‌های دولت و تأمین مالی پروژه‌های عمرانی برداشته شود.

عسکری با تأکید بر ضرورت بازنگری در شیوه‌های بهره‌برداری از دارایی‌های دولت اظهار کرد: ممکن است دستگاه‌های دولتی از تخصص و ظرفیت لازم برای ارزش‌آفرینی و بهره‌برداری اقتصادی از دارایی‌های خود برخوردار نباشند؛ به همین دلیل در مدل جدید قانون تأمین مالی، نقش تسهیل‌گران پیش‌بینی شده است تا از توان تخصصی و اجرایی بخش خصوصی در این زمینه استفاده شود. وی افزود: در مصوبات مربوط به مولدسازی نیز موضوع استفاده از کارگزاران مورد توجه قرار گرفته است تا بخشی از محدودیت‌های موجود در شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته برطرف شود و متخصصان بخش خصوصی بتوانند در چارچوب ضوابط دولتی، راهکارهای عملیاتی و کارشناسی ارائه کنند.

عسکری با اشاره به ضرورت مدیریت بهینه اموال و دارایی‌های دولت تصریح کرد: باید از ظرفیت‌های موجود در حوزه املاک، معادن و سایر دارایی‌های عمومی برای خلق ارزش اقتصادی استفاده شود.

▪ ضرورت تعامل مستمر با استانداری‌ها در اجرای مولدسازی

عسکری با تأکید بر اینکه اجرای موفق مولدسازی نیازمند گفت‌وگوی مستمر میان ستاد، وزارت اقتصاد و مجموعه مدیریت استان‌هاست، گفت: یکی از مشکلات چهار سال گذشته این بود که ارتباط و تعامل مؤثری میان این دو بخش وجود نداشت؛ استانداری‌ها مسیر اجرایی خود را دنبال می‌کردند و سیاست‌های وزارت اقتصاد نیز به شکل مطلوب در استان‌ها اجرا نمی‌شد.

وی افزود: تجربه چند ماه اخیر نشان داده است که تعامل مستقیم و برگزاری جلسات مشترک میان مسئولان ملی و استانی می‌تواند نتایج بسیار مؤثری به همراه داشته باشد؛ به گونه‌ای که عملکرد چند ماه اخیر در برخی حوزه‌ها به اندازه بخش قابل توجهی از عملکرد چهار سال گذشته بوده است.

عسکری با اشاره به پیگیری مسائل استان اصفهان و برگزاری جلسات مشترک با مسئولان این استان اظهار کرد: برای تقویت ارتباط میان ستاد و استان‌ها، از مدیرانی که سابقه فعالیت در بدنه اجرایی استان‌ها را دارند نیز استفاده کرده‌ایم تا مسائل و مشکلات موجود در میدان اجرا به‌درستی شناسایی و در سطح ملی پیگیری شود.



▪ تعیین تکلیف بدهی‌های دولت به شهرداری‌ها و بخش خصوصی

وی در ادامه با اشاره به موضوع بدهی‌های دولت به شهرداری‌ها و بخش خصوصی گفت: از نظر وزارت اقتصاد، بدهی دولت تفاوتی ندارد که به شهرداری‌ها تعلق داشته باشد یا بخش خصوصی؛ بنابراین تعیین تکلیف این بدهی‌ها باید با جدیت دنبال شود و این موضوع می‌تواند به حل بخشی از مشکلات مالی شهرداری‌ها کمک کند.

عسکری با بیان اینکه مطالبات شهرداری‌ها در فرآیند مولدسازی نیز مورد توجه قرار گرفته است، تصریح کرد: تأکید ما این بوده که مطالبات شهرداری‌ها در انتهای زنجیره پرداخت شود. حتی در برابر پیشنهاد برخی دستگاه‌ها برای معافیت از مشارکت در مولدسازی نیز مخالفت کردیم؛ چرا که معتقدیم شهرداری‌ها هم باید از منابع و ظرفیت‌های حاصل از این فرآیند برخوردار شوند.

وی افزود: شهرداری‌ها از محل عوارض، مالیات، صدور پروانه و سایر منابع قانونی درآمدهایی دارند، اما باید مراقب باشیم تصمیمات و سیاست‌های مالی به زیرساخت‌های شهری آسیب وارد نکند.

خبر

مالیات رفاهیات به جیب کارکنان برمی‌گردد؟

دیوان عدالت اداری برای چندمین بار بخشنامه سازمان امور مالیاتی درباره اخذ مالیات از مزایای رفاهی کارکنان را ابطال کرد؛ رأیی که امکان پیگیری مالیات‌های پرداخت شده را فراهم می‌کند، اما به معنای استرداد خودکار مبالغ کسر شده نیست.

به گزارش ایسنا، موضوع مالیات بر مزایای رفاهی و انگیزشی کارکنان در سال‌های اخیر به یکی از پرونده‌های اختلافی میان سازمان امور مالیاتی، کارفرمایان و حقوق‌بگیران تبدیل شده است؛ اختلافی که ریشه آن به تفاوت در تفسیر دو مفهوم «مزایای مربوط به شغل» و «مزایای مربوط به شاغل» بازمی‌گردد و اکنون با صدور رأی جدید هیئت عمومی دیوان عدالت اداری بار دیگر به نفع کارکنان تعیین تکلیف شده است.

بر اساس رأی اخیر هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، بخشنامه شماره ۲۱۰/۲۴۹۶۱/ص مورخ ۱۴ اسفند ۱۴۰۳ سازمان امور مالیاتی که مزایا و فوق‌العاده‌های پرداختی به کارکنان در سال ۱۴۰۳ را مشمول مالیات بر درآمد حقوق اعلام کرده بود، از تاریخ تصویب ابطال شده است.

در این رأی، دیوان با اشاره به آرای قبلی خود تصریح کرده است که مزایای رفاهی و انگیزشی متعارف کارکنان از شمول مالیات بر درآمد حقوق خارج است و سازمان امور مالیاتی نمی‌تواند با صدور بخشنامه، دامنه شمول مالیات را به این پرداخت‌ها گسترش دهد. اما این نخستین بار نیست که دیوان عدالت اداری در این زمینه به نفع حقوق‌بگیران رأی صادر می‌کند. بررسی سوابق نشان می‌دهد سازمان امور مالیاتی نیز در مقاطعی با صدور بخشنامه‌هایی همین دیدگاه را پذیرفته بود، اما در ادامه، با استناد به احکام بودجه سنواتی، مسیر متفاوتی را در پیش گرفت.

▪ از رأی سال ۱۳۸۹ تا بخشنامه معافیت سازمان مالیاتی

یکی از مبانی اصلی اختلاف بر سر مالیات مزایای رفاهی کارکنان، مواد ۸۲ و ۸۳ قانون مالیات‌های مستقیم است.

بر اساس ماده ۸۲، درآمدی که شخص حقیقی در خدمت شخص دیگر در قبال تسلیم نیروی کار خود و بابت اشتغال در ایران تحصیل می‌کند، مشمول مالیات بر درآمد حقوق است. همچنین ماده ۸۳، درآمد مشمول مالیات حقوق را شامل حقوق، مزد یا حقوق اصلی و مزایای مربوط به شغل اعم از مستمر و غیرمستمر می‌داند.

اختلاف از اینجا آغاز می‌شود که آیا پرداخت‌هایی مانند بن کالا، کمک هزینه غذا، ایاب و ذهاب، مهد کودک، حق مسکن و سایر کمک‌های رفاهی را باید در زمره مزایای مربوط به شغل و در نتیجه مشمول مالیات دانست یا این پرداخت‌ها به اعتبار شخص شاغل و با هدف تأمین رفاه او انجام می‌شوند و ماهیت متفاوتی از حقوق و مزایای شغلی دارند؟

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در دادنامه شماره ۶۰۱ مورخ ۹ اسفند ۱۳۸۹، در رسیدگی به بخشنامه شماره ۳۳۵۵۳ سازمان امور مالیاتی، اعلام کرد خدمات و تسهیلات رفاهی که به موجب ماده ۴۰ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مجوز پرداخت دارند، مزایای مربوط به شاغل محسوب می‌شوند و در عناوین حقوق و مزایای مشمول مالیات موضوع ماده ۸۳ قانون مالیات‌های مستقیم قرار نمی‌گیرند. بر همین اساس، دیوان پرداخت‌هایی مانند مهد کودک، یارانه غذا، ایاب و ذهاب و بن کالا را از شمول مالیات بر درآمد حقوق خارج دانست.

این رأی در سال ۱۳۹۱ نیز با دادنامه شماره ۳۳۵ از حیث آثار ابطال به زمان تصویب بخشنامه تسری پیدا کرد.

پس از آن، با صدور دادنامه شماره ۷۳ مورخ ۲۷ فروردین ۱۳۹۸، هیئت عمومی دیوان عدالت اداری بر مفاد رأی قبلی تأکید کرد و دامنه آن را در خصوص کارکنان مشمول مقررات مربوط روشن‌تر ساخت.

در پی این رأی، سازمان امور مالیاتی به ریاست امید علی پارسا، بخشنامه شماره ۸۰/۹۸/۲۰۰ مورخ ۲۷ آبان ۱۳۹۸ را صادر و مفاد دادنامه دیوان را به ادارات کل امور مالیاتی ابلاغ کرد.

در این بخشنامه تصریح شده بود وجوهی که بابت مهد کودک، یارانه غذا، ایاب و ذهاب، بن کالا و سایر خدمات رفاهی، در حدود قانون یا متعارف و با ارائه اسناد و مدارک به کارکنان پرداخت می‌شود، از شمول مواد ۸۲ و ۸۳ قانون مالیات‌های مستقیم خارج است.

بنابراین، سازمان امور مالیاتی در آن مقطع نه تنها رأی دیوان را پذیرفت، بلکه با صدور بخشنامه، نحوه اجرای آن را نیز به واحدهای مالیاتی ابلاغ کرد.

▪ بازگشت معافیت رفاهیات با بخشنامه سبحانیان

در ادامه این اختلافات، سازمان امور مالیاتی در دوره ریاست محمدهادی سبحانیان نیز با صدور بخشنامه‌ای در مهرماه ۱۴۰۵، بار دیگر بر معافیت مزایای رفاهی و انگیزشی کارکنان تأکید کرد. بر اساس گزارش منتشر شده از این بخشنامه در ۲۸ مهرماه، کمک هزینه مسکن، عائله‌مندی، حق اولاد و کمک هزینه اقلام مصرفی خانوار در حدود متعارف و مطابق ضوابط اعلام شده برای بخش دولتی و خصوصی، از مالیات معاف اعلام شدند. همچنین پاداش افزایش تولید موضوع ماده ۴۷ قانون کار نیز در چارچوب ضوابط مربوط از معافیت مالیاتی برخوردار شد. این بخشنامه از این جهت اهمیت دارد که نشان می‌دهد سازمان امور مالیاتی پس از رأی تیرماه دیوان، بار دیگر موضع معافیت مزایای رفاهی را در دستور کار قرار داده است. با این حال، صدور رأی جدید هیئت عمومی در سوم آذرماه ۱۴۰۵ و ابطال بخشنامه شماره ۲۱۰/۲۴۹۶۱/ص مورخ ۱۴ اسفند ۱۴۰۳، نشان داد که اختلاف صرفا به یک بخشنامه محدود نبوده و همچنان ضرورت تعیین تکلیف یکپارچه و پایدار در این زمینه وجود دارد.

▪ تکلیف مالیات‌های کسر شده از حقوق کارکنان چیست؟

یکی از مهم‌ترین پیامدهای این آرای قضایی، تعیین تکلیف مالیات‌هایی است که طی سال‌های گذشته از مزایای رفاهی کارکنان کسر شده است. از آنجا که بخشنامه‌های مورد اعتراض در دو رأی اخیر از تاریخ تصویب ابطال شده‌اند، آثار حقوقی این ابطال‌ها به زمان صدور رأی محدود نیست و می‌تواند مبنای پیگیری حقوق تضییع‌شده در دوره اجرای بخشنامه‌ها قرار گیرد.

به‌ویژه در مورد بخشنامه شماره ۱۷۸۰۵/۲۱۰/ص مورخ ۷ آذر ۱۴۰۳، رأی دیوان به‌صراحت آن را از تاریخ تصویب ابطال کرده است. با این حال باید میان ابطال بخشنامه و استرداد خودکار مبالغ کسرشده تفاوت قائل شد. بازپرداخت مالیات‌های وصول‌شده نیازمند بررسی پرونده‌های مالیاتی، مستندات پرداخت، نوع مزایا، دوره زمانی و طی مراحل قانونی مربوط به استرداد مالیات است.

از سوی دیگر رأی اخیر درباره بخشنامه اسفند ۱۴۰۳ نیز می‌تواند مبنای اعتراض حقوق‌بگیرانی باشد که بر اساس آن از مزایای رفاهی خود مالیات پرداخت کرده‌اند.